
Årsmelding 2013

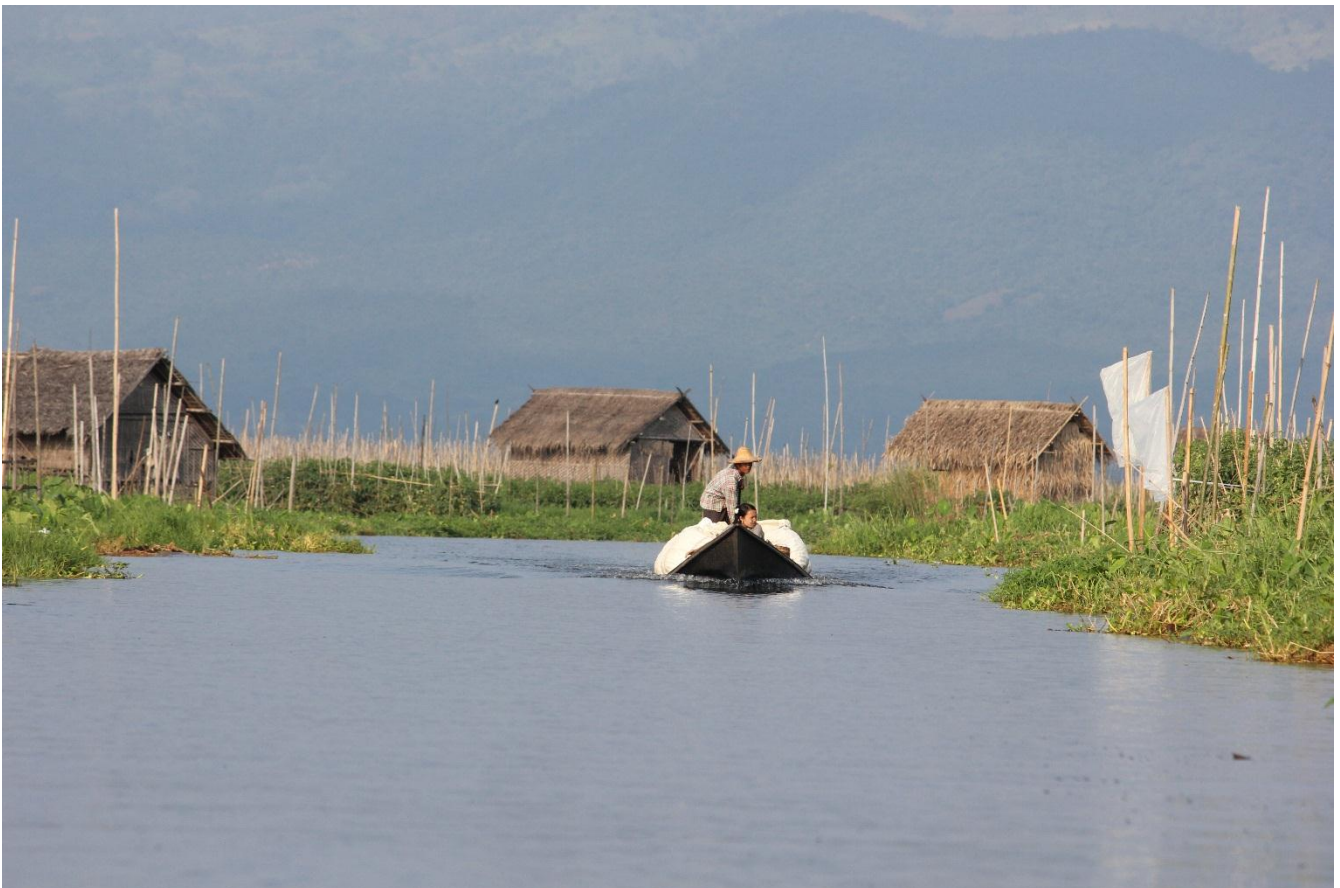

Foto: Innle Lake, Myanmar. Flytende tomatplantasjer og lokale bønder i båt. Foto: Jonas Holmqvist

Innholdsfortegnelse

Del 1:	side 1
Arbeidsform:	side 2
Styret	
Ansatte	
Finansiering	
Del 2: Aktiviteter gjennomført i 2013	side 3
I. Påvirkningsarbeid	
Policyarbeid	side 3
- Vatn og sanitær	
- Energibistand og vannkraftprosjekter	
Følgning av prosjekter	side 5
- Afrika: Uganda, Etiopia, Kongo og Sør-Sudan	
- Asia: Laos og Mekongelven	
- Latin-Amerika: Guatemala og Peru	
II. Informasjonsarbeid	side 7
Informasjonshenvendelser	
Medieoppslag	
Nettsider og nyhetsbrev	side 8
Arrangement	side 9
Studie- og prosjektreiser	side 10
- Myanmar	
- Uganda	
III. Nettverksarbeid	side 11
Foredrag	
Møter/konferanser	
IV. Organisasjonsarbeid	side 13

Arbeidsform

Arbeidet i FIVAS er avhengig av frivillig engasjement. Arbeidsfeltet til FIVAS er enormt og for å kunne dekke de viktigste sakene er det essensielt å ha en aktiv gruppe frivillige medarbeidere. Fivas har om lag 90 registrerte frivillige medarbeidere, av disse har om lag 15 deltatt aktivt i arbeidet i organisasjonen i året som gikk.

Styret

Styret har i 2013 bestått av:

- Kristin Lauvstad Tuft (styreleder)
- Miguel Utreras (nestleder)
- Silje Kjørberg Hernes
- Jørgen Magdahl
- Silje Johannessen
- Maren Olene Kloster
- Guro Gjoerven

Vara:

- Aurelia van Eden
- Paul Garside

Det ble avholdt seks styremøter og et styreseminar i løpet av 2013

Ansatte

FIVAS har i 2013 hatt to fulltidsstillinger, daglig leder og informasjonsmedarbeider. Anette Tjomsland var ansatt som informasjonsmedarbeider frem til juni og Tora Systad Tyssen overtok etter henne i stillingen. Jonas Holmqvist er fortsatt ansatt som daglig leder.

Finansiering

2013 er tredje år av FIVAS' rammeavtale med Norad. Over rammeavtalen får vi 1,4 millioner til informasjonsarbeid og drift. 260 000 er bundet til tiltak, mens de øvrige midlene går til lønn og administrative kostnader. Ut over dette har FIVAS fått momskompensasjon på 71 000 og bidrag fra Solidaritetshuset for føring av regnskap på 24 000.

Endelig årsregnskap ferdigstilles til årsmøtet. I hovedsak er midlene brukt som forutsatt i virksomhetsplanen. 45 000 er overført fra 2013 til 2014. For øvrig viser regnskapet et betydelig overskudd da FIVAS i 2013 fikk momskompensasjon etter å ha søkt for første gang.

Aktiviteter gjennomført i 2013

I. Påvirkningsarbeid

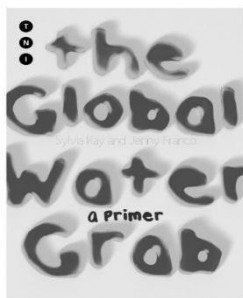
FIVAS driver i varierende grad direkte påvirkningsarbeid. FIVAS' påvirkningsarbeid har i 2013 i hovedsak skjedd gjennom kontakt med embetsverk og i noen grad utviklingspolitisk ledelse. Vi har også kritisert norsk vannbistand i dagsavisen. FIVAS har også hatt fokus på næringslivets samfunnsansvar gjennom arbeid i Forum, deltakelse i NHDs Eierskapsforum, deltakelse i dialoggruppa Bærekraftige Energiinvesteringer, og gjennom mediefokus på norsk deltakelse i Sarawak Energy. Vannran fortsatte i 2013 som et viktig tema for FIVAS. Oljefondet og FNs nye utviklingsmål Post 2015/SDGs er også tema FIVAS har jobbet med i løpet av året. FIVAS har i løpet av året innklaget et vannkraftselskap til etikkrådet for Statens Pensjonsfond Utland sammen med internasjonale organisasjoner. Etikkrådet ga imidlertid tilbakemelding om at direkte ansvar ved damutbygginger kun rammer utbyggingsselskapet og at underleverandører ikke sees som ansvarlige av etikkrådet. Vi har også fulgt innklagingen av Posco til Etikkrådet og innklagingen av NBIM¹ til det nasjonale kontaktpunktet for OECD.

Policyarbeid

De viktigste sakene Fivas har jobba med i 2013 er de følgende:

Vann og sanitær

Fivas har opprettholdt fokus på norsk og multinasjonal vann- og sanitærbistand. Det har vi blant annet gjort gjennom ett tett samarbeid med et internasjonalt nettverk som jobber med verdensbanken og med styrking av offentlige tjenester. Arbeidet har vært i form av felles uttalelser og kronikker og gjennom a samarbeide om seminarer. I oktober deltok FIVAS på Budapest Water Summit hvor fokuset var prosessen frem mot SDGene som del av den norske delegasjonen. Her gav vi input til og fulgte prosessen med utvikling av FNs nye *Sustainable Development Goals* og var medarrangør på et sidearrangement om privatisering av vann. I november var vi med å arrangere et strategimøte om framtiden fo offentlige vanntjenester med en rekke organisasjoner og grasrotbevegelser i Barcelona. Møtet var en forberedelse til GWOPA (Global Water Operators Partnership) sin kongress i samme by samme uke diskusjoner fra strategimøtet ble brukt til å gi innspill til vannselskapene som var til stede på GWOPA-møtet.

TNI er en viktig organisasjon i FIVAS internasjonale nettverk

Fokus på vann- og sanitærbistand er videreført i Blå Oktober-kampanjen hvor vi hvert år tar for oss tema om vannmangel og manglende tilgang til vann og sanitær. For Fivas er det viktig å verne om menneskeretten til vann og sanitær og arbeide mot privatisering av vanntjenester.

Vannran og årsaker til vannmangel har vært fokus i løpet av året. I de fleste områder der vann er et problem er det ikke fysisk mangel på vann, men en økonomisk mangel på vann. Mange som opplever vannstress gjør det også på grun av forurensing av vann. FIVAS har bidratt til å løfte vannran på agendaen, og det er en økning av aktører som bruker begrepet.

¹NBIM - Norges Bank Investment Management er bankens avdeling som forvalter Oljefondet.

Energibistand og vannkraftprosjekter

Norsk energibistand hadde vedvarende sterk støtte under den rødgrønne regjeringen. Utviklingsminister Heikki Holmås holdt våren 2013 et høynivåmøte i Oslo om energi i FN's nye utviklingsmål. Den borgerlige regjeringen sendte ikke signaler om hva som ville gjelde for energi i utviklingspolitikken før valget. Generell næringsvennlighet kan tilsi at næringsstøtte og private aktører vil bli viktige på feltet. Norfund har jevn økning i sine budsjetter, og fikk en symbolsk økning av den borgerlige regjeringen som tiltrådte etter valget i september. Statkraft og Norfund har endret

SN Power har overtatt Statkrafts eierandel i Theun Hinboun-dammen

eierskapsstrukturen til SN Power noe, og skilt Agua Imara tydeligere ut. Hvordan eierskapsstrukturen vil virke inn på driften kan vi ikke si noe om foreløpig.

FIVAS har tonet ned fokuset på Energy + i 2013. Vi har ved flere anledninger løftet kritikk mot den forenklete fremstillingen av elektrifiserings rolle for utvikling, blant annet i forbindelse med norsk støtte til Guatemala. FIVAS har hatt et økt fokus på regionale utviklingsplaner som flernasjonale kraftmarkeder. Verdensbankens nye initiativ *regional transformative projects* som legger opp til mye storskala elektrifisering som ikke kommer fattige til gode er også kritisert.

FIVAS har i 2013 jobbet med en rapport om fornybar energi og «off grid»-løsninger som skal gi økt fokus på alternativer til storskala-«on grid»-løsninger. FIVAS har blant annet gjennom rundebordsdialogen hvor Norad deltar fremmet behovet for «off grid»-løsninger basert på EIAs estimat om at 84 % av menneskene som i dag ikke har tilgang til strøm bor i rurale områder. Norad og norske industriaktører har tilsynelatende vært lite interessert i denne tilnærmingen, men vi ser en begynnende interesse for «nye» fornybarteknologier og mer progressiv tilnærming.

FIVAS var i 2013 også deltaker i dialogprosjektet Bærekraftige Energiinvesteringer. Prosjektet er en løpende rundebordsdialog mellom tre aktørgrupper: Staten, kraftutbyggere og sivilt samfunn. Prosjektet har vart i fire år, og ble avsluttet i 2013. Et avsluttende dokument er laget som oppsummerer hva aktørene er enige om og har innspill fra de to andre aktørgruppene til staten. Vi opplever at de to andre aktørgruppene ønsker å gi storskala energilevering hovedfokuset, men vi har i oppsummeringen også anerkjent behovet for småskala løsninger og såkalt «off grid» for å nå den store rurale befolkningen som ikke i dag har tilgang til elektrisitet. Rundebordet var på en studietur i 2013 som er omtalt på side 10.

Internasjonal vannkraft

FIVAS klaget i januar sammen med organisasjoner i det internasjonale nettverket selskapet Andritz inn for etikkrådet for Statens Pensjonsfond Utland (SPU). Andritz har produsert turbiner til store og svært ødeleggende prosjekter som Xayaburi-utbyggingen og Belo Monte-utbyggingen. I fondets etiske retningslinjer står det at SPU ikke skal være investert i selskaper som forårsaker alvorlig og uopprettelig miljøskade. Xayaburi-demningen er den første dammen på Mekong-elven sør for Kina og kan blant annet føre til utryddelse av flere fiskearter, blant annet den endemiske Mekong-mallen. Dessverre var tilbakemeldingen fra etikkrådet lite oppløftende. Det er lite trolig at etikkrådet vurderer andre enn hovedutbygger som ansvarlige for et prosjekts miljøkonsekvenser. Vi mener at turbiners rolle i vannkraftutbygginger gjør Andritz medansvarlig for konsekvenser av prosjektet. Turbiner er ikke hyllevarer, men spesialtilpasses til det enkelte prosjekt, og det er svært få selskaper som har teknologien til å levere turbiner til så omfattende prosjekter. Andritz er derfor instrumentelle i å muliggjøre Xayaburi-utbyggingen. Andritz Hydro tok kort tid etter kontakt med FIVAS på bakgrunn av at vi skrev om innklagingen på våre nettsider. Vi forklarte Andritz Hydro at vi mener de er

medansvarlig for miljødeleggelsene av blant annet Xayaburi, men fikk ikke noen videre respons.

Verdensbanken økte fokuset på store vannkraftprosjekter i 2013. Etter et tiår med lite fokus på vannkraft grunnet tidligere kontroverser ser det ut til at verdensbanken igjen forsøker seg på store infrastrukturprosjekter. Til IDA-påfyllingen² lanserte Verdensbanksekretariatet *Regional transformative projects* som såkalt «special topic». Strategien omhandlet i hovedsak stor vannkraft og høyspent strømtransport. Inga 3 ble løftet frem som et eksempel sammen med flere dammer på Zambezi-floden. *Regional transformative projects* ble avvist av donorene til fordel for et fortsatt fokus på *inclusive growth* og *gender equality*. **Inga 3** har allikevel fortsatt stått høyt på agendaen i Verdensbanken og Verdensbankens president Jim Yong Kim besøkte DR Kongo sammen med FNs Generalsekretær Ban Ki Mon i mai. Et fokus på energiproduksjon er sammenfallende med Generalsekretærens satsing på bærekraftig energi for alle, SE4All. Inga 3 er det tredje utbyggingstrinnet på Inga falls i Kongo-floden, og bringer oss ett skritt nærmere den gigantomane planen om å demme om hele Kongo floden med den planlagte «Grand Inga»-dammen. Kongo floden transporterer store mengder biologisk materiale, og sedimentering ved dammene er et stort problem. De økologiske konsekvensene av utbygginger på Kongo-floden er i stor grad ukjente. Elva renner ut i Atlanterhavet og er kilde til et rikt marint liv som i stor grad ennå ikke er kartlagt. FIVAS er del av en kampanje som påpeker at DR Kongos relativt store strømproduksjon ikke kommer befolkningen til gode. Kun 9 % av landets befolkning har tilgang til elektrisitet. Storskalautbygging vil sannsynligvis fortsatt gå til industri og urbane områder, med lite nedslag blant Kongos fattige. Desentralisert småskalautbygging er nødvendig om rural befolkning skal nås. IDA, Verdensbankens bistandsarm, annonserte etter stor motstand i begynnelsen av 2014 at de ikke ville støtte Inga 3. Det ser allikevel ut som Verdensbankens arm for støtte til private prosjekter, IFC, vil videreføre prosjektet.

Følgning av prosjekter

FIVAS har rettet oppmerksomhet mot noen få enkeltprosjekter med norsk involvering i 2013, og flere store prosjekter uten direkte norsk involvering. Fokuset har som tidligere vært på Afrika sør for Sahara, det sørlige Asia og Latin-Amerika.

Afrika: Uganda, Etiopia, Kongo og Sør-Sudan

Det er i stor grad de samme landene som i 2012 som har stått i fokus. De store utbyggingene i Kongo og Etiopia gjør at landene fortsatt er svært aktuelle å følge med på. Lite nytt er kjent om utbyggingene i Etiopia. Politiske hendelser i Egypt ga «Grand Millenium»-utbyggingen fornyet aktualitet i 2013. Egypt føler seg truet av den voldsomme utbyggingen og usikkerheten knyttet til regulering av vannstrømmen. Det er ennå ikke kjent hvor mye vann Etiopia vil holde tilbake i den blå Nilen mens de fyller opp reservoaret. De egyptiske utspillene viser at det absolutt har betydning at Etiopia og flere andre land nå har gått bort fra den tidligere avtalen om vannforvaltning i Nilen som i hovedsak var dominert av Egypt. Den norskstøttede utbyggingen, Fula Rapids, på Den hvite Nilen i Sør-Sudan har fått en del oppmerksomhet i 2013. Hvordan utviklingen vil gå her i en ustabil situasjon med væpnet konflikt er usikkert.

Inga 3-utbyggingen i Kongo har vært et fokus i 2013, se avsnittet om Verdensbanken under Energibistand og vannkraftprosjekter.

FIVAS var i november i Uganda og besøkte blant annet Bujagali som del av studieturen med dialogprosjektet Bærekraftige energiinvesteringer. Se avsnitt om studieturer lenger ned i årsmeldingen (side 10).

² IDA, International Development Agency, er verdensbankens bistandsarm. IDA har som mål å støtte prosjekter som hjelper de aller fattigste. IDA-påfyllingen er et årlig møte hvor donorer lover støtte og politikk blir utformet.

Asia: Laos og Mekongelven

Xayaburi i Laos er en av utbyggingene FIVAS har fulgt i lang tid. Det er bygget ut mye vannkraft i Laos på sideelvene til Mekong, men Xayaburi er den første dammen på hovedstrømmen i Mekong i Laos. Det er allerede dammer i den høyereliggende delen av Mekong i Kina, men å bygge en dam på tvers av Mekong i Laos vil ha voldsomme konsekvenser. Laos har etter iverksettelsen av Xayaburi-utbyggingen også startet et prosjekt nær grensen med Kambodsja. Don Sahong-prosjektet ble kjent i 2013 og arbeidet har tilsynelatende allerede startet.

Sivilsamfunn har forsøkt å få det regionale samarbeidsrådet Mekong Regional Council (MRC) til å uttale seg mot prosjektet. Kambodsja og Vietnam som vil bli skadelidende ved utbygginger i Laos har uttalt seg kritisk, men Laos og Thailand ser ut til å kunne blokkere slike uttalelser. MRC var intendert som et samarbeidsorgan hvor en skulle informere om prosjekter og oppnå konsensus før utbygginger startet. Det bistandsfinansierte dialogforumet ser imidlertid ut til å være impotent i møte med realpolitikken i regionen.

Det finske konsulentselskapet **Pöyry** er laoittiske myndigheters ingeniørselskap i utbyggingen av Xayaburi og har dermed overordnet ansvar for utbyggingen. Sivilsamfunnsorganisasjoner innklaget i 2013 Pöyry til OECD for brudd på OECDs retningslinjer for multinasjonale selskaper. Klagen trekker frem de alvorlige konsekvensene for miljø og mennesker av utbyggingen og at miljøstudiene er svært mangelfulle. Det finske utenriksdepartementet og miljøverndepartementet uttalte seg støttende om beskrivelsen i klagen. Kontaktpunktet er først og fremst en dialogmekanisme mellom selskaper og innklagere. Pöyry frasto å delta i ytterligere dialog etter et innledende møte. Etter dette kom det nasjonale kontaktpunktet med en sluttuttalelse hvor de konkluderte med at Pöyry ikke hadde brutt retningslinjene. Uttalelsen er kontroversiell blant annet fordi den baserer seg på konfidensiell informasjon overlevert fra Pöyry. Andre lands kontaktpunkter har tidligere ikke godtatt konfidensiell informasjon som del av saksbehandlingen.

FIVAS har blant annet i 2013 sett på hvordan utbyggingen av dammer i Laos og Kambodsja vil true matsikkerheten i **Kambodsja**. Befolkningen i Kambodsja er helt avhengig av fisk fra Mekong. Fisk utgjør om lag 18 % av kostholdet i landet, innlandsfisk fra Mekong og Tonle Sap utgjør to tredjedeler av dette. De store utbyggingene vil redusere mengden biologiske sedimenter og vil kunne ha stor innvirkning på fiskelivet. I tillegg vil den migrerende Mekong-mallen kunne bli sterkt påvirket.

Den delvis norskeide **Theun Hinboun** som er bygget ut av Statkraft ble i 2013 overdratt fra Statkraft til Statkrafts datterselskap SN Power. Dette blir således en av de aller største anleggene SN Power eier. Den norske eierposten er på 20 % og de andre eierne er en thailandsk bank og Laos' statlige energiselskap. FIVAS har fulgt Theun Hinboun siden 90-tallet, og har etter hvert utviklet en god dialog med Statkraft om prosjektet. FIVAS har sammen med andre organisasjoner flere ganger kommet med kritikk av prosjektet. Utbyggeren har også flere ganger endret planer og praksis som følge av slik kritikk. Vi vil fremover følge med på om sosiale planer følges opp og om skiftet i eierskap vil få konsekvenser.

FIVAS var i oktober i **Myanmar** med en delegasjon fra NIVA i 2013. Les om studieturen til Myanmar på side 10

Latin-Amerika: Guatemala og Peru

Våren 2013 ble FIVAS kontaktet av lokalbefolkning ved SN Powers utbygging i **Cheves** i **Peru**. SN Power har hatt en konflikt med lokalbefolkningen, og det ble hevdet at SN Power ikke hadde betalt kompensasjon blant annet for jorderosjon. FIVAS fulgte opp med å be de involverte om mer informasjon og med et møte med SN Power. SN Power var åpne om at det var en svært tilspisset konflikt med lokalbefolkningen, men holdt fast ved at de hadde hatt en god prosess i forkant og hadde kompensert for konsekvenser som skyldtes utbyggingen.

FIVAS fulgte opp situasjonen i **Santa Cruz** i **Guatemala** hvor Norfund er investert i vannkraftutbyggingen til Hidro Santa Cruz. Styrenestleder Miguel Utreras var i Guatemala og hadde kontakt med sivilsamfunnsorganisasjoner som jobbet med konflikten. I mai møtte vi representanter

for Guatemalanske kvinneorganisasjoner som var i Norge. Vi hadde også et møte med Norfund og de to representantene fra CEIBA og La Cuerda hvor vi snakket om situasjonen i Santa Cruz. Dessverre er vårt inntrykk at Norfund i liten grad vil diskutere konflikten og at de nå anser konflikten som et sikkerhetsspørsmål, ikke som en konsekvens av utbyggingen. FIVAS tok også opp situasjonen i Guatemala med Statssekretær Arvid Gadgil (SV) før han reiste til Guatemala. Statssekretæren delte mange av våre bekymringer for konflikt mellom urfolk og elite i Guatemala. Vårt synspunkt om at Norfund hadde gjort for dårlige bakgrunnsvurderinger før investeringen i Guatemala ble imidlertid blandet mottatt. Vi har i 2013 også jobbet med en rapport om elektrifisering i Guatemala og konsekvenser for urbefolkning. Rapporten *Guatemala i skyggen av fortiden – Elektrifiseringens mørke sider* ble ferdigstilt ved årsslutt. Rapporten nyanserer det utviklingsoptimistiske synet på at vannkraftutbygginger bidrar til elektrifisering og spredning av økonomisk velstand uavhengig av andre styrende faktorer. Rapporten viser hvordan historie og sosiale og politiske strukturer er avgjørende for hvordan utviklingen påvirker ulike grupper.

II. Informasjonsarbeid

Informasjonshenvendingar

Vi har svarta på informasjonshenvendingar frå journalistar, studentar og forskarar, både i Noreg og utlandet, om spørsmål relatert til prosjekt og tema vi arbeider med.

Medieoppslag

I 2013 har Fivas vore i media fleire gongar i forbindelse med fleire av tema vi jobbar med. I tillegg har vi fleire gongar vore i kontakt med journalistar som har trengt bakgrunnsinformasjon og tips til reportasjar.

Når	Medium	Tittel/tema	Journalist/skribent/kontakt
20.02.	Leserinlegg Dagsavisen	«Norges to ansikter i Guatemala»	Jonas Holmqvist, Tom Henning Bratlie
07.03	Kronikk Putsj	Samarbeid i miljøbevegelsen	Jonas
22.03	Leserinlegg i Dagsavisen/ Nye meninger	«Gå på do, vaske hender og drikk rent vann» - om verdens vanndag	Anette Tjomsland
21.05.	Leserinlegg i Bistandsaktuelt	Norge støtter usosial vannpolitikk	Anette Tjomsland og Jørgen Magdahl
August	Bistandsaktuelt	Sivilsamfunns rolle	JH intervjuet av Anne Håskoll Haugen
8.11	Intervju i Ny tid	«Tar Borneo til Økokrim» - Om norske aktører i Sarawak	Jonas Holmqvist
6.12	Leserinlegg i Ny tid	Tilsvar til Torstein Dale Sjøtveit i forbindelse med sak om Sarawak	Jonas Holmqvist
11.11	Kronikk i Aftenposten	Om rapporten «Endringer i den etiske forvaltningen av Statens pensjonsfond utland»	Jonas Holmqvist
20.12	Sak på Foodnavigator.com	«NGOs call Nestlé's human rights assessment a 'PR stunt'» - om uttalelse om Nestlé sin menneskerettsanalyse.	Jørgen Magdahl

Nettsider og nyhetsbrev

I 2013 vart det lagt ut 34 eigenproduserte nyheitssaker på nettsidene. Det gjev eit gjennomsnitt på 2,8 saker i månaden. I tillegg er det lagt ut 81 internasjonale saker med relevante linkar. Det gjev eit snitt på 6,75 saker i månaden. Det er sendt ut 8 nyheitsbrev med saker frå nettsida. Kvart nyheitsbrev inneheld 3 eigenproduserte saker på norsk og 3 internasjonale saker med link til andre kjelder. Det er 701 personar som abonnerer på Fivas sitt nyheitsbrev (per 27.01). Det er omlag 150 fleire enn det var for eit år sidan.

Sosiale medier

Etter at vi hausten 2012 fekk tre studentar frå BI til å lage ein kommunikasjonsplan for Fivas i sosiale media har vi arbeidd med å gjere oss synlege på dei plattformane vi er. Fivas er i dag tilstade på Twitter, Facebook, Wordpress og Slideshare. Alle desse er integrerte inn i nettsida vår og lett tilgjengelege for brukarane av sida.

Twitter har vi mest effektivt nytta til å kommunisere med politikarar og andre aktørar. Gjennom Facebook, kor vi har profil både for Fivas, Blå oktober og informasjonsmedarbeidar, har vi nådd aktivistar og andre interesserte. Fleire som er interesserte i arbeidsfeltet vårt og som vil vere frivillige i Fivas har teke kontakt med informasjonsmedarbeidaren gjennom meldingstenesta på Facebook.

Nettsider

På byrjinga av 2013 implementerte vi ein del endringar på nettsidene som var planlagd i 2012 som gjorde det enklare å navigere kring på nettsida. Vi omstrukturerte menyane og gav meir intuitive menynamn til ulike seksjonar av sida.

Mot slutten av 2013 sette vi i gong arbeidet med å oppgradere nettsidene våre. Sidan publiseringsverktøyet vi brukte før var utdatert, må sida byggast opp att frå grunnen av. Dette arbeidet er no sett i gong med utgangspunkt i eit nytt publiseringsverktøy. I forkant av oppgraderinga har vi analysert brukarmønster på nettsida, mellom anna ved hjelp av innebygde analyseverktøy og google analytics. Vi har og hatt nettsideevaluering saman med Røde kors og Changemaker gjennom Rorg-samarbeidet. Den nye nettsida vil lanserast på vårparten i 2014 og vil gjere det lettare for brukarane å finne relevant informasjon og gjere sida meir innbydande. Det nye designet vil og gje oss lettare høve til å bruke visuelle verkemiddel som video og biletsierar på fronten vår.

Nettsidene våre har hatt eit nokså jamnt besøk gjennom året. Vi har tydeleg auke dei første dagane etter at vi sender ut nyheitsbrev. Vi har fulgt besøkstala gjennom bruk av analyseverktøyet Google Analytics. I løpet av 2013 har vi hatt 12 146 besøk på nettsidene, 8140 av desse har vore unike brukarar. Vi har hatt 25 006 sidevisningar.

Arrangement

Dato	Arrangement	Sted	FIVAS bidrag
29.01	Aktivistseminar om vassran	Solhuset	Medarrangør
7.- 23. 02	Utstilling på Human rights, human wrongs	Olaf Ryes plass	Medarrangør
9.02	Filmvisning: Vann, elver og folk	Kunstplass 5	Medarrangør
20.03	Infrastructure 2013: Water	Internasjonalen	Medarrangør
10.04	Workshop: Oljefondet under lupen	Solhuset	Medarrangør
29.04	Vannkonflikter og vannforvaltning – filmvisning og seminar	Solhuset	Arrangør
14.10	Utviklingsmåndag om vassran	Litteraturhuset	Medarrangør
22.10	Seminar om vassran	Spire sine lokaler, UMB	Innleiar
24.10	Jubileumsfest, Fivas 25 år	Ingensteds, Brennerivegen	Arrangør
30.10	Frukostseminar om vassbruk i tekstilindustrien i India	ForUM, Storgata 11	Medarrangør
25.- 26.11	Strategimøte om framtida til offentlig vatn	Barcelona	Medarrangør

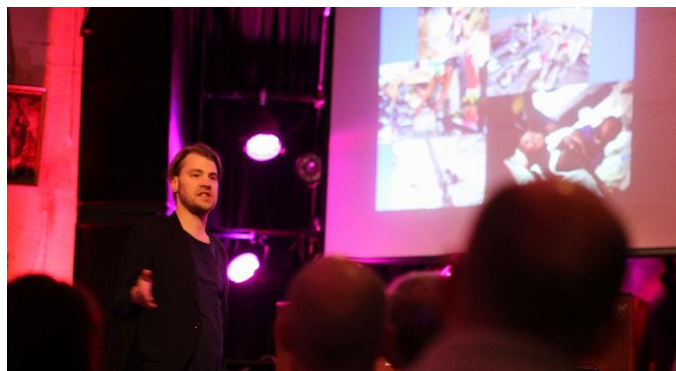
Under festivalen Human Rights Human Wrongs heldt FIVAS utstillinga *Aguas, Rios Y Pueblos, Vann, elver og folk*, på Kunstplass 5. Utstillinga var godt besøkt dei to vekene den hang oppe.

Utstillingen *Aguas, rios Y pueblos* på Kunstplass 5
Foto: Tom Henning Bratlie

I forbindelse med **verdás vassdag 22. mars**, arrangerte Fivas saman med Habitat 20. mars seminaret *Infrastructure 2013: Water*. Temaet belyste særleg urban vassstilgong. Jørgen Magdahl, styremedlem i Fivas, haldt ein presentasjon om privatisering av vatn og den noverande hovedstrategien for vatn- og sanitærtjenester i urbane områder i fattige land. Tittelen var: "Nyliberale strategier for urbane vanntjenester – makt og fordeling". Oppmøte var 35-45 personar.

Blå oktober-kampanjen, som har som mål å setje søkelys på retten til vatn og sanitær, vart arrangert forsuande år på rad 14.-30.oktober. Tema for årets kampanje var årsaker til vassmangel. Kampanjen starta med eit seminar i samarbeid med Utviklingsfondet på Litteraturhuset kor vassran i forbindelse med industri- og plantasjeutbygging i Afrika vart diskutert. Sidan Fivas fylde 25 år i 2013 la vi markering av jubileet til Blå oktober-perioden. Ei rekke tidlegare aktive, tilsette og samarbeidspartnarar frå regjeringa og næringslivet var tilstade på markeringa. Vi hadde sofasamtale om energi og vasskraftutbygging i framtida, i tillegg til helsingar og kulturelle innslag. I samarbeid med Fremtiden i våre hender, Initiativ for etisk handel og Changemaker arrangerte vi eit frukostseminar om vassbruk i indisk tekstilindustri. Her vart det både diskutert kva verknadar overdreven vassbruk har for økosystemet der det føregår og kva som kan gjerast for at vassbruken kan minkast. Det vart og diskutert kva verknadar vassmangel og øydelegging av økosystem har på global helse.

Jørgen Magdahl holder foredrag på arrangement med Habitat Norge. Foto: Anette Tjomsland

Oppmøte på arrangementa varierte frå omlag 15 til 50. Det var stor interesse blant dei som møtte fram på dei

ulike arrangementa og mange sa dei var glade at dei ulike tema vart tekne opp.

Studie- og prosjektreiser

Myanmar

FIVAS ble invitert til å bidra i forarbeidet til NIVAs samarbeid med myanmarske myndigheter om vannforvaltning for å skape sivilsamfunnsinvolvering. Vi gikk inn i samarbeidet med siktemål om at NIVA selv skulle legge til rette for involvering av sivilsamfunn i Myanmar i utrulling av programmet. FIVAS deltok som del av prosjektet på en reise til Myanmar i oktober 2013.

Reisen var lagt opp av myanmars Ministry of Environmental Conservation and Forestry i samarbeid med NIVA. Via Yangon reiste vi på ekskursjon på Bago-elva, til Naypidaw, og til Nyaungshwe og Innle Lake.

I Myanmar hadde FIVAS møte med representanter for sivilsamfunnet, men det var begrenset interesse for det norske samarbeidet. Det viste seg at også Nederlandske myndigheter og Verdensbanken har prosjekter som skal bidra til Myanmar vannforvaltning. Målsettingen om å jobbe med vannpolicy ble derfor tilsynelatende tilsidesatt da delegasjonen oppdaget at Myanmar myndigheter allerede har et samarbeid med donorer om dette. Prosjektet fokuserer i stedet på kapasitetsutviklingen som er det andre benet i samarbeidet. Besøket til Bago og Innle lake har dette som fokus. Tiltakene tar utgangspunkt i det Europeiske vanddirektivet og skal brukes som byggesteiner i IWRM³.

FIVAS skulle etter den opprinnelige planen holde en innledning om samarbeid mellom statlige aktører og sivilsamfunn i Norge, men det ble tilsidesatt til fordel for en bredere presentasjon av programmet. Delegasjonsleder Bente Wathne presenterte hvordan sivilsamfunn er en viktig del av IWRM. Det Europeiske vanddirektivet har også høye krav til konsultering av sivilsamfunnet. FIVAS har tatt opp sivilsamfunnsfokuset i det videre programmet med NIVA og prosjektet ble på slutten av 2013 styrket med en ny person med ansvar blant annet for sivilsamfunn. Vi er fornøyd med at inkludering av sivilsamfunn er kommet tydeligere frem i planen for 2014, og er tydeliggjort i målene, men det er fortsatt utydelig hva en ønsker å gjøre for å oppnå dette og hvordan.

Uganda

FIVAS var med dialogprosjektet bærekraftige energiinvesteringer på **studietur i Uganda**. Fokus for reisen var hvilke rolle staten som aktør spiller i utviklingen av energisektoren og energiinvesteringer. Reisen ble planlagt i samarbeid med den norske ambassaden, og både den norske stats innsats og den ugandiske var område for fokus. I tillegg til møter med den norske ambassaden hadde vi møte med Ugandas elektrifiseringsprogram, ministeriet for energi og flere andre representanter for ugandisk forvaltning. Vi hadde også møter med Trønder Power, ekskursjon til Bujagali-dammen og møte med direktøren for BEL, møte med regionale representanter for SE4All, representanter for den tyske utviklingsbanken KfW og Verdensbanken. Sivilsamfunnsaktørene i rundebordet arrangerte møter med WWF Uganda og NAPE som bidro med sine synspunkter på vannkraftutvikling i Uganda. Sammen med NAPE besøkte delegasjonen tvangsflyttet befolkning ved Bujagali. Vi møtte også den norske bistandsorganisasjonen Norges Vel som holdt en presentasjon om erfaringer fra sitt prosjekt for bioenergi.

De norske industriaktørene brukte besøket særlig hos ugandiske myndigheter til å forklare hvordan norske selskaper jobber med standarder, og hvorfor de ser dette som den beste måten å jobbe på. Det ble fra mange hold fremholdt at utbyggingen av Bujagali tok alt for lang tid og at en derfor hadde fått avsmak på strenge retningslinjer og verdensbankinspeksjoner. Korrupsjonsanklager og at AES trakk seg fra utbyggingen i 2003 ser ikke ut til å tilhøre historien ugandiske myndigheter forteller. Vi satt også igjen med et inntrykk av at ugandiske myndigheter er urealistisk optimistiske for hva de skal få til. Nåværende fremdrift og eksisterende planer vil ikke kunne nå målene for elektrifisering som Uganda har satt seg. Ugandiske myndigheter har også bestemt seg for utbygging av Karuma-dammen, og gitt konsesjon til et kinesisk selskap. Også her er det anklager om korrupsjon og skjulte avtaler. Det er også stilt spørsmål ved om ugandiske myndigheter har kompetanse til å kontrollere

³ IWRM – Integrated Water Resource Management er rammeverket FN bruker for vannforvaltning.

utbyggingen. Bujagali som ble ferdigstilt og begynte å levere strøm i 2012 skulle sikre utfasing av petroleumsdrevne kraftverk og gjøre slutt på strømmangel i områder, såkalt *load shedding*. Ugandiske myndigheter og den norske ambassaden opplyste om at dette nå var slutt. NAPE opplyste om at de opplevde *load shedding* i november når vi var der. I desember bekreftet WWF Uganda at det nå var *load shedding* fordi produksjonen var for lav.

FIVAS oppfordret den norske ambassaden til å ha kontakt med aktører utenfor det offentlige byråkratiet og å arbeide for en bedre dialog mellom sivilsamfunnet og ugandiske myndigheter. En av våre målsettinger var å kartlegge hvordan den norske ambassaden jobber med utviklingsplaner i energisektoren sett i sammenheng med overordnede mål. Vi fikk inntrykk av at den norske innsatsen i stor grad var prosjektbasert og ut over en omstrukturering av organiseringen Norge tidligere har gjort er det få styrende prinsipper ut over en økning av produksjonskapasitet. Norad la vekt på at Norge støtter desentralisert energi og nye teknologier gjennom programmer som for eksempel *Get Fitt*. Programmet som er drevet av KfW og støttet av blant annet Norge virker å være både innovativt og levedyktig da det har fått mange småskalaprodusenter til å levere energi raskt samtidig som de jobber med å få til endringer i ugandisk policy som skal sørge for at programmet kan trappe ned bistandsfinansieringen. Prisen på strøm i kraftkjøpsavtalen er nøkkelen her.

III. Nettverksarbeid

I 2013 har Fivas delteke i nettverksarbeid i Noreg og internasjonalt. I Noreg har nettverksarbeidet særleg vore konsentrert kring ForUM sine arbeidsgrupper og i arbeidet med å arrangere Blå oktober-kampanjen. I tillegg har Fivas samarbeid med andre organisasjonar om enkeltsaker i løpet av året.

Internasjonalt har Fivas delteke på og bidrege til planlegging og gjennomføring av eit strategimøte om framtida til offentlig vatn i Barcelona i samarbeid med det internasjonale nettverket vårt. Vi har og delteke i kampanjearbeid knytt til Nestlé sin menneskerettsbrot og vore med å arrangere seminar på Budapest Water Summit ilag med våre internasjonale samarbeidsorganisasjonar. FIVAS har samarbeida med blant anna Earth rights international og International Rivers om prosjekt gjennom året.

Fivas har samarbeidd tett med den sveitsiske organisasjonen Bruno Manser Foundation om damutbyggingar i Sarawak. Dei har vore på besøk og delteke på aksjon her i Noreg og vi har skrive debattinnlegg saman. Dette samarbeidet vil vi fortsette i 2014.

Vass- og sanitærgruppa i Forum har ikkje hatt aktivitet i 2013, men FIVAS har fulgt arbeidet med energi, Oljefondet, statleg eigarskap og investeringar for utvikling. FIVAS har også vore aktivt deltakande i organisasjonsprosesser i Forum som har gått gjennom året.

Foredrag

27.6. Foredrag for Changemakers sommerleir om Watergrabbing med Aurelia van Eeden og Paul Garside

14.09. Foredrag for Spires høstseminar om Vannran med Jonas Holmqvist

September: Foredrag Melhus VGS om globale vannspørsmål med Silje Hernes

21.10 Foredrag for Changemaker om nyliberale vanntjenester med Jørgen Magdahl

22.10. Foredrag for Spires lokallag på Ås om Vannran med Jonas Holmqvist

Møter/konferanser

I 2013 deltok FIVAS i bl.a. følgende møter og konferanser:

Dato	Arrangement	Sted	FIVAS rep.
22.01	Minseminar om dei etiske retningslinjene for SPU	Stortinget, arr: SV	Informasjonsmedarbeider (Anette Tjomsland)
30.1.	Møte med risreisjonen om gjennomgang av norsk energibistand	Riksrevisjonen, pilestereidet	Daglig leder
31.1.	Møte med Etikkrådet, innlevering av Andritz klage		
11.02	Utviklingsmåndag: Kven skal eige jorda?	Litteraturhuset, arr: LAG og Utviklingsfondet	Informasjonsmedarbeider (Anette Tjomsland)
5.3.	Kirkens Nødhjelps Utviklingskonferanse	Vulkan	Daglig leder
7.3	Minikurs i investeringar	Storgata 11, arr: ForUM og Norfund	Informasjonsmedarbeider (Anette Tjomsland) og Daglig leder
8.3.	Lansering av Årsrapport for Statens Pensjonsfond Utland (NBIM)	Norges Bank	Daglig leder
22.3.	Møte med SN Power om Cheves	SN Power, Lysaker	Daglig leder og Miguel Utreras
2.4.	Konsultasjonsmøte i UD om Verdensbankens vårmøte	UD	Daglig leder
9.4	High Level Meeting on Energy and the Post-2015 Development Agenda	Fornebu	Informasjonsmedarbeider (Anette Tjomsland) og Daglig leder
16.4.	SLUG Årssamling	MR-huset	Daglig leder
22.-23.4.	Energidialogen	Son	Daglig leder
6.5.	Møte med representnater for Guatmealanske kvinne og Urfolksorganisasjoner	Solhuset	Daglig leder og Miguel Utreras
7.5.	Møte med Norfund om situasjonen i Guatemala	Norfund	Daglig leder og Miguel Utreras og Guatemalanske representanter
30.05.	Eierskapsdialog NHD	NHD	Daglig leder
4.6.	Møte med statssekr. Arvinn Gadgill om Guatemala	UD	Daglig leder
5.6	Dialogmøte hos Norfund om landbruksinvesteringar	Norfund	Informasjonsmedarbeider (Tora Systad Tyssen) og dagleg leiar
10.06	Konsultasjonsmøte Energy + med politisk rådgjevar Unni Berge	Utenriksdepartementet	Informasjonsmedarbeider (Tora Systad Tyssen)

27.08.	Etableringsmøte Frivillighetshuset	Kolstadgata 1	Daglig leder
2.-4.09	World Water Week	Stockholm	Informasjonsmedarbeider (Tora Systad Tyssen)
1.10.	NIBR		
21.10	RORG høstfellesmøte	Litteraturhuset	Informasjonsmedarbeider (Tora Systad Tyssen)
4.12	Oppsummeringsmøte Energdialogen	Energi Norge	Daglig leder
5.12	Møte med NIVA om planer for vannforvaltningsprogrammet i Myanmar	NIVA	Daglig leder
6.12	Møte med NIVA og Burmakomiteen om sivilsamfunn i Myanmar	NIVA	Daglig leder
12.12	Fagfellevurdering av nettsidene våre med Changemaker, Røde kors og RORG	Storgata 11, arr: RORG	Informasjonsmedarbeider (Tora Systad Tyssen)
Gjennom året	Om lag 20 møter i Forum for Utvikling og miljø om Post 2015, CSR, Investeringer og annet	ForUM, Storgata 11	Daglig leder og Informasjonsmedarbeider

IV. Organisasjonsarbeid

I 2013 har vi arbeidd med å rekruttere fleire frivillige medarbeidarar til Fivas og organisere arbeidsgrupper som kan jobbe med dekningsområda våre. Vi har hatt ein jamn straum av interesserte, studentar og frivillige som har vore i kontakt med oss, og fleire av desse er no aktive medarbeidara i Fivas. Når det gjeld aktive pågåande arbeidsgrupper er vi ikkje komme heilt i mål. Vi har hatt fleire grupper som har arbeidd med ulike prosjekt og aksjonar gjennom året, som Blå oktober, utviklingsmandag og 25årsjubileet vårt, men vi har ikkje lukkast å få meir permanente grupper som arbeider meir med overordna tema. Dette er eit arbeid styret i Fivas skal prioritere våren 2014.

Vi føler likevel at vi tek godt imot frivillige og interesserte i Fivas. Vi har rutiner på å ta raskt tak i engasjement. Vi inviterer til personlege møter for å verte betre kjend og få kartlagt kva interesser og kompetanse dei som tek kontakt har. Vi prøver så langt det let seg gjere å gje folk konkrete arbeidsoppgåver eller utfordringar tilpassa deira engasjement, slik som oppgåveskriving eller å vere med på å arrangere seminar. Vi har hatt fleire arrangement direkte mynta på aktivistar, eit arbeid vi vil halde fram med i 2014. I tillegg brukar vi andre arrangement vi arrangerer til å kome i kontakt med nye potensielle frivillige medarbeidarar.